

Cineastes balears

Entrevista a Toni Bestard

Julia Pons

Toni Bestard (Bunyola, 1973), és un veterà dels certàmens de cinema a Mallorca i fora de les illes, director de curts excel·lents com *Niño Vudú* o *El Viaje*, ja tot un referent al món del curtmetratge. Com molts cineastes balears de la seva generació, hagué de sortir de l'illa per adquirir una formació audiovisual. Es diplomà en Direcció de cinema i Realització de televisió a l'Escola de Cinematografia i Audiovisuals de Madrid (TAI). Porta des de 1996 en el món del cinema, fent curtmetratges i treballant en altres sectors del món audiovisual. És també membre i secretari de la junta directiva de l'ACIB (Associació de Cineastes de les Illes Balears), creada el gener de 2006 per promoure el cinema que es fa a les Illes i aconseguir un recolzament institucional adequat a la realitat de la producció audiovisual a les Balears.

Actualment, amb el seu darrer curt acabat de rodar, coordina la selecció de curts amb Conxa Rossillo per el programa *En Curt* de TVE-Balears, en el qual ACIB col·labora directament.

Sólo por un tango, el seu primer curt en format cinema, thriller en to de comèdia realitzat l'any 1999 —el mateix en què s'exhibia a Madrid el curt de final de carrera *El dátil verde*— va obtenir més d'una desena de premis i menció especial al prestigiós Festival de Clermont-Ferrand. El 2001 realitza *Gatos*, guanyadora del Proyecto Corto de Canal +, de temàtica musical, amb Natalia Dicenta i Lola Herrera en el repartiment. També el 2001 roda el documental per TVE *Tiempos de Orgullo*. Ha treballat com a realitzador i ajudant de realització per Antena 3, Canal 9 i TVE.

Amb *El viaje* (2002), rodada a Madrid en dos dies i 12.000 euros de pressupost, li arriba un èxit

aclaparador. És fins ara el seu treball més premiat, una imaginativa i colpidora història en blanc i negre sobre dos nens dels suburbis i la seva fantàsica manera de transformar una sòrdida realitat. *El viaje* ha recollit més de 40 guardons en festivals arreu del món. És també l'inici de la seva fructífera relació professional amb Arturo Ruiz, director i guionista de Madrid format també a la TAI.

Roda a Mallorca en una setmana el seu setè curt, *Niño Vudú* (2004), amb Fernando Tielve (*El espinozo del diablo*, *El embrujo de Shanghai*), aquest cop amb un pressupost molt superior, 42.000 euros. Premiat ja en una desena de festivals, combina ficció i documental en una narració on la iniciació d'un adolescent corre paral·lela amb la vida i l'actuació de Jimi Hendrix a Mallorca el 1968.

Ara acaba de rodar a Palma, en tres dies de principis d'abril, el curt *Equipajes*, mentre Arturo Ruiz dona els darrers tocs al guió del que ha de ser el seu primer llargmetratge, que es començaria a rodar si tot va bé a principis de l'any vinent. Hiperactiu però accessible, troba lloc per parlar del seu treball i projectes a un cafè del centre de Palma, demana que davallin la música i comença l'entrevista.

J.P.- Vares començar a fer cinema a Mallorca, i després passares a Madrid. Per què aquesta ciutat?

T.B.- Vaig començar a fer un taller de cine a Sa Nau, a Palma, a la vegada que estudiava magisteri. Però jo volia fer cinema, i aleshores era més complicat estudiar audiovisuals aquí. La meua primera opció va ser Barcelona, per la proximitat i la llengua. Però a Madrid hi ha la indústria, les productores... A Barcelona, qui fa cinema? Hi ha gent que hi

va a rodar, però no hi ha moviment cinematogràfic. Les productores es decanten més per la publicitat.

— Quan vares decidir fer cinema?

— Des de petit, i això que a casa no m'han donat una cultura cinematogràfica; però una època els va pegar per anar al cine, quan jo tenia vuit o nou anys.

Després, d'adolescent, agafava el motoret i me n'anava al cine, tot sol, eh? Anava a l'Augusta, a les quatre sales que coneixia per estar a prop de l'estació...i era molt cinèfil, per mi anar al cine era tota una experiència! Amb 10 anys li deia a ma mare, vull fer cine, i me va costar convèncer-los, els pares! De fet, fins el primer curt que vaig estrenar en cinema, i mon pare va acudir-hi, a Madrid i va veure aquella gentada fent cua a la Gran Via...encara no s'ho acabaven de creure, deien "es nostre fill ha perdut es cap!" Ara ja se la prenen més seriosament, la meva carrera.

— Algunes pel·lícula que t'impactà a la infantesa, i pel·lícules o directors que t'hagin influït més endavant?

— Moltes. Evidentment, com a tota la nostra generació, *Tiburón*, *La guerra de las galaxias*, *ET*, *Encuentros en la tercera fase*...la culpa que jo faci cine és de George Lucas o Spielberg, després ja descobriria els clàssics, d'adolescent, quasi a la vintena, però de petit, això era el que em tirava! Som molt fan de *La noche del cazador*. Fascinant, fora del seu temps, amb aquell plantejament de fàbula i terror alhora. També d'*El Padrino*, d'*Scorsese*. *El Padrino II* me sembla una joia de la història del cinema. *Uno de los nuestros*, dels Coen. El cinema de David Lynch, el de Jim Jarmusch, el neorealisme italià... *Ladrón de bicicletas*, *Milagro en Milán*. L'expressionisme alemany. *El verdugo*, de Berlanga, *Viridiana* de Buñuel...

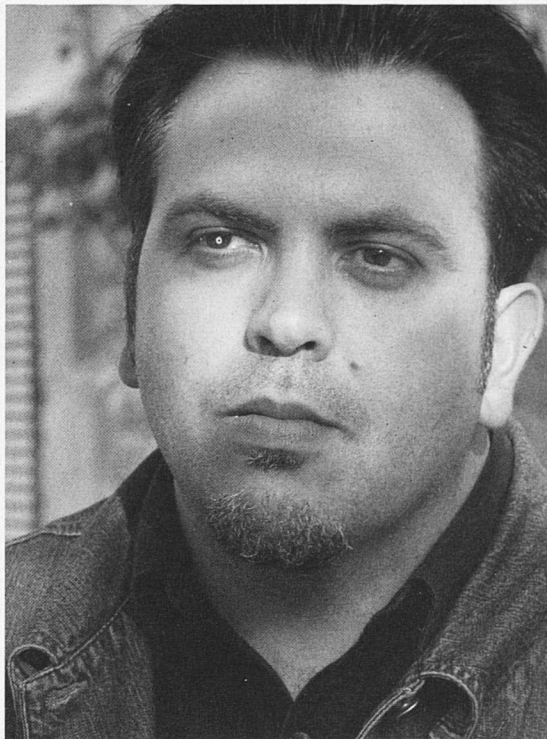
— En els darrers curts que has dirigit, *El viaje*, *Niño Vudú*, hi veig unes constants, la mirada infantil i adolescent, la iniciació; i al teu cine, una tendència al to de comèdia. Què trobes?

— Les que cites, sí, però... ara n'acab de rodar una de "trenta anyencs". Supòs que he anat per fases, infància, adolescència (riu) i ara, toca l'etapa que estic vivint. Es hora de tractar temes més adults. Sí que hi ha alguna cosa de comèdia als meus curts: *Solo por un tango* era una espècie de comèdia esperpèntica, el projecte final de carrera era també una comèdia...i també a *El Viaje* i a *Niño Vudú* hi ha cosa d'humor, encara que no ho siguin pròpiament. És també quan començ a col·laborar amb Arturo Ruiz, i si, ell escriu grans guions de comèdia...el llarg que estam escrivint és una comèdia surrealista.

Equipajes: nova etapa

— De què tracta el teu darrer curtmètratge, *Equipajes*?

— És una comèdia romàntica amb un toc "canalla", una parella comença un joc de seducció a una sala d'equipatges d'un aeroport, esperant un equipatge que no arriba...en aquest curt es tracta de l'atzar en l'amor (i en el sexe). El tema i el gènere són

nous, fins ara no havia tractat les relacions de parella. Un curt d'un 9 minuts, senzill, en la línia d'*El Viaje*.

— Què en destacades, en comparació amb els teus curts anteriors?

— És diferent. Estèticament està molt lluny dels anteriors. No hi ha un sol pla amb trípode, tot és càmera en mà. Aquesta història, temps enrere, m'hauria inspirat quelcom clàssic, en la línia d'aquelles delicioses comèdies de Cary Grant i Katharine Hepburn. Però corren nous temps, i m'he decantat per una estètica més directa, realista. Els actors no són "glamourosos", l'espectador ha d'identificar-se amb ells, pensar que aquesta història pot ser tan real com la vida mateixa.

— Com ha estat la relació amb els actors protagonistes? Algun mallorquí?

— Molt bona. Xisco Segura el vaig trobar a Mallorca, és nou al cinema, i Natalia Mateos a Madrid, és una gran actriu, ha guanyat tots els premis hagués i per haver en curtmètratge. Crec que amb Arturo Ruiz —que ha col·laborat també a la direcció d'actors— hem aconseguit treure tot el suc a les interpretacions d'aquests dos formidables actors. Ells han trobat el punt als personatges, aportant fins i tot coses que no eren al guió.

— Hi ha un tercer personatge...un xiuaia, tenc entès, quin paper hi juga? Anècdotes?

— Vàrem estar a punt de quedar-nos sense ell abans d'acabar de rodar, per una al·lèrgia. El vàrem haver de cuidar com si fos una estrella de Hollywood. El seu paper és fonamental, no es pot desvelar ja que forma part del final de la història.

— Com ha estat el rodatge?

— Crec que fins ara ha estat el més tranquil i amb més "bon rotllo" de tots els que he participat. Tres dies al port de Palma, al Moll 3. Ha estat una

bona elecció, ja que varem gaudir de la tranquil·litat que es necessita a un rodatge. Tothom ha fet un gran treball, des dels actors fins als tècnics.

Havíem de rodar a la terminal d'equipatges de l'aeroport, però varem topar amb la tarifa d' AENA, per dos dies de rodatge demanen 10.000 euros! Llavors vaig pensar que podia ambientar-se a la terminal del port, fent uns retocs. El preu per tres dies és de 100 euros. Va ser el punt d'inflexió per començar el rodatge.

—Quan ha costat, aproximadament? Algun ajut?

—Només el rodatge, uns 5.000 euros, però el cost final pujarà més del triple. No hem rebut cap ajut a la producció, de moment.

La idea i l'argument d'*Equipajes* és de Toni Bestard, però el guió l'ha escrit Arturo Ruiz, amb qui fa temps que treballen plegats. Nicolás Pinzón és el seu director de fotografia des de *Niño Vudú* (2004), i amb Alejandro Román a la música hi treballa des dels seus inicis al cinema.

—Ja tens un tàndem creatiu, amb Arturo Ruiz; i podríem dir que tens un equip tècnic habitual?

—Sí, Arturo Ruiz és la meua mà dreta. Després de tres curts ja formam una "parella de fet" artística. Al tècnic, la fotografia, havia anat experimentant, i a Pinzón li vaig donar l'oportunitat, tot i que estava començant...

—La fotografia de *Niño Vudú* és realment bona.

—Pinzón, colombià de 25 anys, és un gran encert. Ha repetit com a director de fotografia en el meu darrer curt, *Equipajes*. Sí, tenc un equip habitual. De fet, he tornat a repetir amb quasi tot l'equip de *Niño Vudú*: Alejandro Román a la música,

Pablo Blanco al muntatge, Toni Socias a la direcció artística, a la qual s'hi han apuntat Núria Moll i Jaume Masegosa, que han fet un treball increïble d'ambientació, i Diana de la Cuadra a la producció.

—De quin curt et sents més satisfet? Quin recordes amb més afecte (i desafecte)?

—Artísticament, d'*El Viaje*, però personalment i professionalment, de *Niño Vudú*, m'ha aportat molt. Del que tenc més mal record és de *Gatos*, difícil, rodat un novembre a un bosc de Segòvia i amb temperatures sota zero. Del meu darrer curt n'estic molt satisfet, però encara no puc fer una valoració general, falta el muntatge i la sonorització.

—La llengua que has emprat als teus curts és sempre el castellà. Per què?

—Perquè, amb l'excepció de *Niño Vudú*, tots els he rodat a Madrid. Som un director nascut professionalment a Madrid, és la meua segona ciutat. El meu guionista habitual és de Madrid. També crec que hi ha més facilitat per a la distribució a nivell nacional si ho fas en castellà. Dos dels meus curts, *Gatos* i *Niño Vudú* tenen una versió en català, ja que varen rebre ajuts del Consell de Mallorca.

Defensa del curtmètratge

—Una frase teua: "Els curtmètrgistes són el futur del cinema espanyol i no reben l'ajuda que mereixen". Queixa balear, o general?

—General. Pocs són els cineastes que fan llargs sense haver passat abans pel curt.

A Espanya es fan millors curtmètratges que llargmetratges. Som una potència europea del curt, i a

cap país europeu es fan tants festivals de curt. Se'ls ha de tractar millor.

—Quantitat no és sempre qualitat.

—D'acord, però en aquest cas sí, vas a un festival, a l'MFA, de 50 curts en veuràs 35 espanyols, i mira la diferència.

—Has treballat a diverses televisions, què t'ha aportat i quines diferències més significatives trobes amb el cinema?

—De la televisió, rapidesa a l'hora de treballar. No tens temps per pensar. Ara a l'hora de rodar, tenc més facilitat per improvisar solucions. D'altra banda, al món televisiu tot són productes de consum ràpid, la part artística desapareix amb molta facilitat, un pla a la televisió no té el mateix valor que a una pel·lícula.

—Després de tants curtmétratges, no t'agradaria deixar ja enrere aquest gènere, i donar el pas al llarg?

—Un poc cansat sí que estic. Bàsicament perquè quan fas un curt, impliqués a molt gent a la qual no pots pagar. I ja estic cansat de demanar favors. Però no crec que el curt sigui el trànsit al llarg. Estic quasi segur que si faig un llargmetratge, tornaré a fer un curt en algun moment. Es com la literatura. Hi ha escriptors que passen de la novel·la llarga a la de relats breus, i ho combinen sense problema. Al cinema també hauria de ser així.

La tienda és el títol provisional del guió de llargmetratge que prepara amb Arturo Ruiz. Detallistes, estan depurant el guió, una comèdia dramàtica amb tocs surrealistes, i a la recerca de possibles productors. La història tracta d'un estranger que arriba a un poble de l'Espanya profunda cercant respostes del seu passat. Una sèrie de personatges li faran veure el món des d'una altra perspectiva. La intenció és rodar a Mallorca, però tot està sotmès a la producció.

Cinefilia

—Com és la teva relació amb altres cineastes, quins recomanes?

—Molt bona, tant aquí com a fora. De Mallorca: Agustí Villaronga, Marcos Kühne, Frederick Tort, David Mataró, Lluís Ortas.

—Una bona idea, imaginació, diners, un bon guió, un bon equip tècnic, bons actors... quin creus que és l'element més important per a un bon resultat?

—Per aquest ordre: una bona idea, un bon guió, uns bons actors i un bon equip tècnic.

—Què recomanaries a la gent que vol començar a fer cinema a Balears, i quines escoles?

—Que agafin una càmera digital i es posin a gravar, i que vagin al cinema. Aquí, el CEF o l'MFA, a fora, l'ESCAC de Barcelona, l'ECAM o el TAI de Madrid.

—Una pel·lícula que t'hagi emocionat fins a la llàgrima (o quasi).

—Cinema Paradiso

—Un (o dos) directors clàssics i actuals preferits.

—Orson Welles, Alfred Hitchcock i Billy Wilder, clàssics.

Paul Thomas Anderson, Clint Eastwood, actuals.

—Una pel·lícula actual i una clàssica que recomanaries.

Magnolia i La noche del cazador

—Un lloc on t'agradaria rodar (a part de Mallorca).

—a Anglaterra, a Irlanda...i a Nova York.

I a Orient, a Mallorca! Serà per fer una ambientació, no que passi a l'illa. Aquí tenim encara uns paisatges com no he trobat enlloc.

—Un desig.

—Seguir fent pel·lícules (llargues o curtes). ■